

Styret i SPAREBANK 1 FORSIKRING AS
Postboks 340 Sentrum
0101 OSLO

VÅR REFERANSE
21/10999

DERES REFERANSE

DATO
22.06.2023

Tilsynsrapport

Finanstilsynet gjennomførte stedlig tilsyn i Sparebank 1 Forsikring AS (heretter Sparebank 1 Forsikring) 17. og 18. mars 2022. Formålet med tilsynet var gjennomgang av overordnet styring og kontroll, kapitalforvaltningsområdet, forsikringsområdet, tekniske avsetninger og kapitalkrav samt risikonivå og kapitalisering.

Til grunn for tilsynsrapporten ligger Finanstilsynets foreløpige rapport av 27. januar 2023 og styrets svar av 31. mars 2023.

Finanstilsynet har følgende merknader etter tilsynet:

1. FORHOLD KNYTTET TIL RISIKONIVÅ OG KAPITALISERING

Finansiell stilling

Svingninger i foretakets solvenskapitaldekning

Finanstilsynet registrerte at foretaket har erfart store svingninger i solvenskapitaldekningen. I foretakets ORSA forklares økningen i solvenskapitaldekning i fjerde kvartal 2020 med positiv utvikling i finansmarkedene og endring i forutsetninger. Solvenskapitaldekningen ble videre betydelig redusert ved årsslutt 2021. I ORSA forklares reduksjonen med innløsning av ansvarlig lån, fordeling av resultatelementer og endring i forutsetninger. Finanstilsynet oppfattet at størrelsen på reduksjonen i solvenskapitaldekningen var større enn forventet og at planlagt utbytte derfor ikke ble gjennomført. Finanstilsynet oppfattet at svingningene, spesielt for solvenskapitaldekningen uten overgangsregler, har vært høyere enn for sammenlignbare foretak. Finanstilsynet ba foretaket redegjøre nærmere for utvikling i solvenskapitaldekningen etter andre halvår 2020.

Styret viser i sitt svar til at det utarbeides endringsanalyser knyttet til kvartalsvis og årlig solvensberegning for å kvalitetssikre og forklare beregningen. Styret redegjør for utviklingen i solvenskapitaldekningen siden andre halvår 2020. Finanstilsynet registrerer at en stor del av den observerte svingningen i solvenskapitaldekning forklares av endrede forutsetninger innarbeidet i beregningen av tekniske avsetninger (se rapportens kapittel 2.4).

Finanstilsynet påpekte i foreløpig rapport at usikkerhet i beregningsmetoder og forutsetninger som gir vesentlige utslag i solvenskapitaldekningen må behandles med forsiktighet, jf. at de forsikringstekniske avsetningene skal beregnes på en forsiktig, pålitelig og objektiv måte. Usikre

antagelser som gir vesentlige utslag på solvenskapitaldekningen må underbygges på en god måte, for eksempel ved sensitivitetsvurderinger. Usikkerhet i beregningsmetoder eller forutsetninger bør også vurderes i foretakets ORSA, i tillegg til vurderingene i aktuarfunksjonens rapport, og reflekteres i nivået på foretakets kapitalmål. Finanstilsynet ba i foreløpig rapport om styrets vurdering av usikkerhet i forutsetninger og beregningsmetoder for solvenskapitaldekningen.

Finanstilsynet registrerer at styret i sitt svar viser til at det løpende gjør vurderinger av usikkerhet i forutsetninger og beregningsmetoder for solvenskapitaldekningen. Dette gjøres blant annet i forbindelse med styrets behandling av sentrale forutsetninger i forkant av årlig solvensberegning og i foretakets ORSA. Styret viser til hvordan ulike forutsetninger påvirker solvenskapitaldekningen og hvor stor usikkerhet styret har fått forelagt at det er knyttet til de ulike forutsetningene. Finanstilsynet tar til etterretning at styret har diskutert sensitiviteter og usikkerhet i vurderingen av kapitalmål i ORSA. Finanstilsynet gjentar likevel at usikkerhet i beregningsmetoder og forutsetninger som gir vesentlige utslag i solvenskapitaldekningen må behandles med forsiktighet.

Tilstrekkeligheten av standardberegningen av solvenskapitalkravet

Finanstilsynet registrerte at foretaket i ORSA vurderte at kapitalkravet for renterisiko, aksjerisiko, eiendomsrisiko, kredittmarginrisiko og uførerisiko kan undervurdere faktisk risiko, men at avgangsrisikoen antagelig er overvurdert. I sum vurderte foretaket at kapitalkravet var tilstrekkelig. Finanstilsynet registrerte i foreløpig rapport at foretakets vurderinger av undervurdert risiko utgjør betydelige beløp, og stilte spørsmål ved en samlet vurdering der avgangsrisiko kan kompensere for disse negative avvikene.

Styret opplyser i sitt svar at styret i ORSA-rapporten per 30. juni 2022 igjen har vurdert at kapitalkravet for rente-, aksje-, eiendom-, kredittmargin- og uførerisiko kan være høyere enn i standardberegningen av solvenskapitalkravet, mens avgangsrisikoen med stor sannsynlighet er lavere enn i standardberegningen. Styret opplyser at basert på tilgjengelige data har foretaket ikke identifisert hendelser som tilsier avgangsrisiko i en størrelse som beskrevet i standardberegningen og foretaket er av den oppfatning at avgangsrisikoen er betydelig lavere enn det som følger av standardberegningen. Styret vurderer at det totale kapitalkravet er dekkende for den faktiske risikoen foretaket er eksponert mot, og viser til at det i vurderingen av kapitalkravet ikke er tatt hensyn til at risikomarginen kan være for høy. Finanstilsynet vil imidlertid påpeke at stressfaktorene i standardberegningen skal representere en endring som kun gjennomsnittlig skal overstiges i ett av 200 år, og at grunnlaget for vurderinger av risikokategoriene hvor foretaket vurderer at kapitalkravet kan undervurdere faktisk risiko må anses å være betydelig bedre enn vurderingsgrunnlaget for avgangsrisiko. Finanstilsynet anser at det er betydelig usikkerhet knyttet til foretakets vurdering av avgangsrisiko, og ber styret i neste ORSA i langt større grad å vektlegge risikokategoriene hvor foretakets vurderinger kan underbygges..

Nivået på foretakets kapitalmål

Finanstilsynet vurderer et mål om at solvenskapitaldekningen skal være over 140 prosent som lavt. Finanstilsynet viste også til foretakets store svingninger i solvenskapitaldekning i perioden etter andre halvår 2020, vurderingen av at kapitalkravet kan anses å undervurdere faktisk risiko samt mulig usikkerhet i forutsetninger og beregningsmetoder. Finanstilsynet stilte i foreløpig rapport spørsmål ved om kapitalmålet på 140 prosent er tilstrekkelig.

Finanstilsynet registrerer fra styrets svar at styret på bakgrunn av analyser og vurderinger i ORSA har vurdert at kapitalmålet på 140 til 160 prosent er tilstrekkelig. Finanstilsynet stiller fortsatt spørsmål ved om kapitalmålet på 140 prosent er tilstrekkelig, men tar til etterretning at styret vil foreta en fornyet vurdering av kapitalmålet i 2023.

Nærmere om eksponering mot eiendom

Finanstilsynet registrerte at foretakets eksponering mot eiendom er høy både i kollektivporteføljen og selskapsporteføljen. Eiendomsporteføljen har videre en betydelig geografisk konsentrasjon. Finanstilsynet ba om styrets vurdering av foretakets eiendomseksponering.

Finanstilsynet registrerer fra styrets svar at styret er enig i at eksponeringen mot eiendom er høy i kollektivporteføljen og selskapsporteføljen. Når det gjelder geografiske konsentrasjon opplyser styret at dette er et bevisst valg blant annet for effektiv drift og oppfølging av leietakerne. Finanstilsynet tar til etterretning av styret i løpet av 2023 vil vurdere allokeringsmålet for eiendom i de ulike porteføljene.

Nærmere om operasjonell risiko

Finanstilsynet registrerte fra mottatt risikorapport at operasjonell risiko ble vurdert å være i gul sone sett i forhold til styrets risikoappetitt. Foretaket vurderte at det var forhøyet operasjonell risiko som følge av utfordringer knyttet til kjernesystemet, nøkkelpersonrisiko og cyberrisiko. Det ble videre påpekt at det hadde vært hendelser som viste at det var risiko knyttet til manuelle prosesser. Finanstilsynet ba i foreløpig rapport om styrets vurdering av foretakets operasjonelle risiko.

Styret viser i sitt svar til at foretaket har hatt kapasitetsutfordringer på enkelte områder, men at det er iverksatt tiltak. Styret opplyser at foretaket har flere manuelle prosesser som gjør at den iboende operasjonelle risikoen har vært noe høyere enn ønskelig, men at foretaket har en uttalt ambisjon om å øke automatiseringsgraden for blant annet å redusere den operasjonelle risikoen. Finanstilsynet registrerer at styret opplyser at det er iverksatt flere tiltak for å nå denne ambisjonen.

2. FORHOLD KNYTTET TIL STYRING OG KONTROLL

2.1 Overordnet styring og kontroll

2.1.1 Strategi og overordnede retningslinjer

Forretningsstrategi

Finanstilsynet stilte i foreløpig rapport spørsmål ved om foretakets forretningsstrategi ("selskapsstrategi") dekket alle vesentlige deler av foretakets virksomhet, jf. blant annet at foretakets distribusjonsstrategi ikke var dekket.

Det følger av styrets svar at det på enkelte områder har vært utarbeidet separate strategier, for eksempel for distribusjon. Finanstilsynet tar til etterretning at ny selskapsstrategi vil vedtas av styret i fjerde kvartal 2023 og at styret vil påse at alle vesentlige deler av foretakets virksomhet dekkes i strategien.

Risikostrategi mv.

Risikoappetitt og risikotoleransegrenser (risikoappetittrammeverket)

Etter Finanstilsynets oppfatning bør styrets risikoappetitt og risikotoleransegrenser forankres i

foretakets overordnede risikostrategi og gjennomføres i underliggende risikostrategier, herunder kapitalforvaltningsstrategien, slik at disse fungerer som et styringsverktøy for styret. Finanstilsynet stilte i foreløpig rapport spørsmål ved om styrets etablerte risikoappetitt i tilstrekkelig grad reflekteres i foretakets underliggende strategidokumenter. Finanstilsynet oppfattet blant annet at internrevisjonen har påpekt at kapitalforvaltningsstrategien i større grad bør begrunnes og utledes fra foretakets forretningsstrategi, risikostrategi og risikovilje og at foretaket jobbet med dette.

Finanstilsynet registrerer fra styrets svar at styret i 2023 har vedtatt prinsipper for foretakets virksomhetsstyring, samt overordnede mål og risikorammer. Finanstilsynet tar til etterretning at styret i det videre arbeidet med foretakets styrende dokumenter vil sikre at styrets risikoappetitt reflekteres i foretakets underliggende strategidokumenter.

Finanstilsynet stilte i foreløpig rapport spørsmål ved om de enkelte risikoparameterne i foretakets risikoappetitrammeverk er klart nok definert og målbare, og om det etablerte systemet sikrer at det gjennomføres tiltak til rett tid. Finanstilsynet oppfattet at risikomålene gjennomgående var "myke" ved at de ikke var knyttet opp til definerte handlingsregler utover at situasjonen skal drøftes av styret. Det syntes ikke å være en kobling mot etablerte ledelseshandlinger der det var relevant.

Styret viser i sitt svar til vedtatte nye overordnede risikorammer. Finanstilsynet tar til etterretning at styret i det videre arbeidet med de styrende dokumentene i 2023 vil etablere tydeligere definerte handlingsregler, inklusive ledelseshandlinger.

Finanstilsynet registrerte at bærekraftrisiko (og særskilt klimarisiko) ikke var inkludert i foretakets etablerte risikoappetitrammeverk. Finanstilsynet ba styret redegjøre for eventuelle planer for å inkludere bærekraftrisiko i risikoappetitrammeverket.

Finanstilsynet tar til etterretning at foretaket i arbeidet med å videreutvikle risikorammene vil vurdere hvordan bærekraftrisiko kan innarbeides i rammeverket.

Det var uklart for Finanstilsynet hvordan nivået for foretakets mål for solvenskapitaldekningen var fastsatt, men Finanstilsynet registrerte at foretaket ønsket å balansere behovet for solvenskapital mot foretakets mål om egenkapitalavkastning. Finanstilsynet la til grunn at kapitalmålet og kapital- og beredskapsplanen løpende vurderes. Finanstilsynet framhevet særlig at dette er viktig i situasjoner der foretakets risikoprofil endres vesentlig og ved endrede markedsforhold. Finanstilsynet forventer at foretaket gjør slike vurderinger i ORSA-prosessen.

Det følger av styrets svar at foretakets kapitalmål opprinnelig ble vedtatt i 2015 og basert på at foretaket ikke skulle komme i brudd med solvenskapitalkravet mer enn én gang hvert tiende år. Styret opplyser at kapitalmålet revideres minst årlig, og at styret starter årets prosess for vurdering av kapitalmålet i andre kvartal og vil endelig beslutte kapitalmålet i fjerde kvartal.

Kapital- og beredskapsplan mv.

Etter Finanstilsynets oppfatning bør styret etablere en klar strategi for oppbygging, bevaring og bruk av bufferkapital. Finanstilsynet registrerte at foretaket hadde etablert enkelte overordnede føringer og beskrivelser for deler av bufferkapitalen. Etter Finanstilsynets vurdering bør foretaket etablere en konkret strategi som omfatter alle deler av bufferkapitalen. Foretaket bør knytte bufferkapitalstrategien opp mot foretakets strategidokumenter og kapital- og beredskapsplan.

Finanstilsynet registrerer fra styrets svar at styret er enig i at det bør etableres en konkret bufferkapitalstrategi, og at den bør knyttes opp mot øvrige strategidokumenter og foretakets kapital- og beredskapsplan. Finanstilsynet tar til etterretning at dette arbeidet er igangsatt og at det forventes ferdigstilt i løpet av fjerde kvartal 2023.

Finanstilsynet registrerte at "beredskapsnivå 0" i foretakets "Beredskapsplan for oppfølging av kapitalmål og Solvensmargin" skal utløses ved større endring i solvenskapitaldekningen, men hvor solvenskapitaldekningen fortsatt overstiger foretakets kapitalmål. Finanstilsynet stilte i foreløpig rapport spørsmål om foretaket bør konkretisere endringer som skal utløse beredskapsnivået, se også rapportens punkt om ekstraordinær ORSA.

Finanstilsynet registrerer at styret er enig i at beredskapsplanen bør konkretiseres, herunder at den bør angi hvilke konkrete endringer som skal utløse beredskapsnivået. Finanstilsynet tar til etterretning at styret vil påse at dette blir konkretisert i årets revisjon av beredskapsplanen.

Finanstilsynet anerkjente at foretaket bruker solvenskapitaldekningen uten overgangsregler i sin risikostyring. Finanstilsynet registrerte fra beredskapsplanen at når solvenskapitaldekningen uten overgangsregler faller under 100 prosent så skal de tiltakene som følger av regelverket ved brudd på kapitalkravet følges. Finanstilsynet forstod dette slik at planen skal følges selv om solvenskapitaldekningen med overgangsregelen ikke er brutt. Finanstilsynet la til grunn at dette prinsippet er godt forankret i styret, jf. at Finanstilsynet forventer at foretakets beredskapsplan følges i en faktisk krisesituasjon.

Finanstilsynet tar til etterretning at styret bekrefter at dette prinsippet er godt forankret i styret, og at den vedtatte beredskapsplanen vil følges i en faktisk krisesituasjon.

Finanstilsynet registrerte at det under "beredskapsnivå 2" og "beredskapsnivå 3" listes opp mulige tiltak, men at tiltakene ikke er nærmere konkretisert. Etter Finanstilsynets vurdering bør tiltakene ytterligere konkretiseres, herunder bør det gjøres konkrete vurderinger av mulighetene for kapitaltilførsel fra morforetaket og konkrete tiltak/handlingsregler for å redusere foretakets markedsrisiko. Finanstilsynet påpekte videre at en forutsetning for effektive tiltak er at de har effekt på det tidspunktet de skal iverksettes. Det var uklart for Finanstilsynet om foretaket har vurdert effekten av de ulike tiltakene i situasjoner der solvenskapitaldekningen medfører et høyt beredskapsnivå. Finanstilsynet kunne ikke se at effekten av de planlagte tiltakene berøres i analysene i foretakets ORSA.

Finanstilsynet registrerer at styret er enig i at de ulike tiltakene i beredskapsplanen ytterligere bør konkretiseres, herunder mulighetene for kapitaltilførsel fra SpareBank1 Gruppen AS og konkrete tiltak for å redusere markedsrisikoen. Finanstilsynet tar til etterretning at styret vil sikre at dette ivaretas i årets revisjon av beredskapsplanen, herunder en vurdering av tiltakenes effekt i ulike situasjoner.

Finanstilsynet er generelt av den oppfatning at foretakene bør utarbeide en gjenopprettingsplan basert på regelverket som gjelder for banker og krav som vurderes for forsikringsforetak i den pågående evalueringen av Solvens II-rammeverket.

Det følger av styrets svar at foretaket følger rettsutviklingen nøye, og at styret vil påse at gjenopprettingsplaner kommer på plass når regelverket trer i kraft. Finanstilsynet er fortsatt av den oppfatning at foretaket bør utarbeide en gjenopprettingsplan basert på regelverket som gjelder for banker og krav som vurderes for forsikringsforetak i den pågående evalueringen av Solvens II-rammeverket.

Overordnede retningslinjer mv.

Generelt

Finanstilsynet registrerte at det var en svært omfattende styrebehandling av styrende dokumenter/overordnede retningslinjer i februar 2022. Finanstilsynet anerkjente at dette kan være hensiktsmessig for å se retningslinjene i sammenheng, men stilte spørsmål ved om det hindrer styret å gjøre en realitetsbehandling av sentrale retningslinjer.

Det følger av styrets svar at styret er enig i at det var en omfattende behandling av styrende dokumenter i februar 2022, men at styret likevel vurderer prosessen som god og hensiktsmessig for å se sammenhengen i retningslinjene. Finanstilsynet registrerer at styret har vurdert at omfanget av styrende dokumenter kan bidra til at det ikke er tydelig nok hvilke prinsipper styret har fastsatt for virksomheten, og at det etter det stedlige tilsynet derfor er gjort store endringer i de styrende dokumentene. Styret fremhever at det nye rammeverket tydeliggjør styrets overordnede prinsipper for virksomheten og gjør det enklere for styret å følge opp etterlevelsen. Finanstilsynet tar til etterretning at styret har vedtatt overordnede prinsipper for virksomhetsstyring, sentrale retningslinjer, samt overordnede mål og risikorammer, og at foretaket jobber med å videreutvikle rammeverket og planlegger å ha dette på plass i sin helhet i løpet av fjerde kvartal 2023.

Gruppens retningslinjer for eierstyring mv.

Finanstilsynet registrerte at gruppens retningslinjer for eierstyring dekker datterforetakenes "plikter", men ikke datterforetakenes "rettigheter". Finanstilsynet forventer blant annet at forhold som berører Sparebank 1 Forsikrings virksomhet formelt og reelt vurderes og besluttes av foretakets styre og ledelse.

Det følger av styrets svar at gruppens retningslinjer for eierstyring skal revideres i løpet av første halvår 2023. Finanstilsynet tar til etterretning at styret vil påse at både foretakets plikter og rettigheter blir ivaretatt i de reviderte retningslinjene, og deretter formelt vurdere og beslutte retningslinjene.

2.1.2 Organisering og ansvarsforhold

Styret

Styrets kompetanse mv.

Finanstilsynet registrerte at retningslinjene for eierstyring ikke berører hvordan det skal sikres hensiktsmessig sammensetning, herunder tilstrekkelig kompetanse, i datterforetakenes styre. Finanstilsynet oppfattet at det på tidspunktet for tilsynet ikke var fast praksis at leder av valgkomiteen gjennomførte møter med styrets leder om endringer i styret. Finanstilsynet ba i foreløpig rapport styret redegjøre for prosessen for valg av styremedlemmer i foretaket, herunder valgkomiteens arbeid, og hvordan denne prosessen sikrer tilstrekkelig samlet kompetanse i styret.

Det følger av styrets svar at styret har forelagt Finanstilsynets spørsmål for valgkomiteen som blant annet uttaler at komiteen i årets prosess har innhentet innspill fra foretakets styreleder. Finanstilsynet registrerer at komiteen minimum årlig vurderer styrets samlede kompetanse og i sin vurdering blant annet legger til grunn styrets årlige egevaluering av styrets kompetanse.

Finanstilsynet registrerte at styret årlig evaluerer sitt arbeid og sin kompetanse. Finanstilsynet fremhevet betydningen av styrets evaluering av samlet kompetanse som grunnlag for opplærings tiltak og for valg av nye styremedlemmer. Finanstilsynet stilte i foreløpig rapport spørsmål ved om styrets egevaluering i tilstrekkelig grad sikrer at styrets samlede kompetanse kartlegges og kan danne grunnlag for vurdering av mulige opplæringstiltak. Etter Finanstilsynet vurdering bør evalueringen av styrets kompetanse inkludere alle kjerneaktiviteter, herunder regnskap (inkludert forsikringsteknisk oppgjør), tekniske avsetninger og kapitalkrav, prisfastsettelse og kapitalforvaltning.

Det følger av styrets svar at styret i første kvartal 2023 har arbeidet med nye kompetansekrav for å sikre at den samlede kompetansen kartlegges og kan danne grunnlag for vurdering av mulige opplæringstiltak. Finanstilsynet registrerer at styret opplyser at styrets egevaluering er revidert og at styrets egevaluering i 2023 vil baseres på de nye kompetansekravene. Finanstilsynet tar til etterretning at resultatet vil danne grunnlag for eventuelle opplæringstiltak og legges til grunn ved valg av nye styremedlemmer.

Kontrollfunksjoner i andrelinjen

Finanstilsynet registrerte at foretakets organisering av andrelinjefunksjonene ble endret i mars 2022. Finanstilsynet oppfattet det slik at de tre andrelinjefunksjonene da ble integrert i en felles enhet som ikke i tillegg utfører førstelinjeoppgaver. Enheten ble på tidspunktet for tilsynet administrativt ledet av den ansvarlige for risikostyringsfunksjonen og var direkte underlagt daglig leder. Finanstilsynet forstod det slik at aktuarfunksjonen senere har blitt utkontraktert og ba i foreløpig rapport styret redegjøre for denne og eventuelt andre endringer i organiseringen av andrelinjefunksjonene som er gjennomført etter det stedlige tilsynet.

Finanstilsynet la til grunn at de respektive ansvarlige for den enkelte funksjon har rett og plikt til å rapportere direkte til daglig leder og styret og at daglig leder er eier av retningslinjene for den enkelte funksjon. Finanstilsynet la til grunn at styret jevnlig vurderer om integreringen av funksjonene i en felles enhet kan innebære interessekonflikter, jf. for eksempel at compliance-funksjonen også har et overordnet ansvar for å vurdere etterlevelse av de lov-/ forskriftskrav som gjelder for de øvrige kontrollfunksjonene og at funksjonen må vurderes å ha et særskilt ansvar for kundevern som i enkelte tilfeller vil kunne komme i konflikt med soliditetshensyn. Finanstilsynet la videre til grunn at styret jevnlig vurderer om funksjonene har tilstrekkelige ressurser til å utføre sine oppgaver etter regelverket.

Styret bekrefter i sitt svar at andrelinjefunksjonene er organisert i en felles enhet, men at de enkelte funksjonene nå er helt uavhengige av hverandre. Styret opplyser at de respektive andrelinjefunksjonene nå personalmessig rapporterer til leder for "Stab", men har en direkte rapporteringslinje til daglig leder og styret. Finanstilsynet legger til grunn at styret sikrer at organiseringen, hvor funksjonene personalmessig rapporterer til leder av Stab, ikke innebærer interessekonflikter mellom andrelinjefunksjoner og førstelinjefunksjoner. Finanstilsynet legger til grunn at personer andrelinjefunksjonene rapporterer til er egnethetsvurdert. Finanstilsynet er av den

oppfatning at beste praksis er at den enkelte funksjon organisatorisk er direkte underlagt daglig leder.

Styret opplyser at aktuarfunksjonstjenestene kjøpes av et eksternt foretak. Det følger av styrets svar at styret ikke vurderer at aktuarfunksjonen er å anse som utkontraktert da funksjonen er underlagt instruks gitt av styret i foretaket, har tydelige rapporteringslinjer internt og at arbeidet utføres på foretakets systemer og utstyr eid av foretaket. Finanstilsynet stiller spørsmål ved styrets vurdering av at aktuarfunksjonen ikke er utkontraktert.

Finanstilsynet registrerer fra styrets svar at styret vurderer at funksjonene har tilstrekkelige ressurser til å utføre sine oppgaver etter regelverket. Finanstilsynet legger til grunn at styret løpende vurderer om kontrollfunksjonenes ressurser er tilstrekkelige.

Egnethetsvurdering

Det fulgte av foretakets retningslinjer for egnethetsvurdering at foretaket, for å sikre løpende etterlevelse av egnethetskravene, skal gjøre en ny egnethetsvurdering av personer omfattet av kravene hvert fjerde år. Finanstilsynet vurderer at det er god praksis at vedkommende som er egnethetsvurdert årlig positivt bekrefter at det ikke er endringer i de opplysninger som er lagt til grunn for tidligere egnethetsvurderinger. For styrets medlemmer kan dette for eksempel gjøres i forbindelse med styrets egnevaluering.

Finanstilsynet registrerer at styret er enig i Finanstilsynets vurdering av god praksis for løpende egnethetsvurdering, og at prosessen for styrets egnevaluering er endret, slik at den også ivaretar årlig egnethetsvurdering.

2.1.3 Måling av risiko

Egenvurdering av risiko og solvens (ORSA) mv.

Ekstraordinær ORSA mv.

EIOPA publiserte 19. juli 2021 tilsynsuttalelse ("Supervisory Statement") om ORSA i lys av covid-19-pandemien. EIOPA fremhevet det ekstraordinære i situasjonen og at det fortsatt var stor usikkerhet.

Finanstilsynet oppfattet at foretaket ikke gjennomførte en ekstraordinær ORSA-prosess etter utbruddet av covid-19-pandemien i 2020. På bakgrunn av mottatt dokumentasjon kunne Finanstilsynet heller ikke se at dette ble diskutert i sentrale organer i foretaket. Finanstilsynet vurderte i foreløpig rapport at foretakets kriterier for å vurdere en ekstraordinær ORSA-prosess bør konkretiseres. Finanstilsynet er av den oppfatning at kriteriene bør være knyttet til foretakets etablerte system for risikostyring, herunder risikoappetittrammeverket.

Styret påpeker i sitt svar at foretaket etter utbruddet av covid-19-pandemien iverksatte flere ekstraordinære tiltak, herunder hyppigere beregninger av solvenskapitaldekningen og sensitiviteter. Styret framhever videre blant annet at foretaket i februar 2020 gjennomførte en kriseøvelse knyttet til risikoen et virusutbrudd ville kunne ha på driften i foretaket, og i mars 2020 avholdt en kriseøvelse knyttet til at solvenskapitaldekningen falt som følge av den utfordrende markeds-situasjonen. Styret påpeker at det ble gjennomført en ekstraordinær risikovurdering knyttet til pandemien som ble lagt frem for styret i april 2020. Finanstilsynet tar til etterretning at styret er enig i at kriteriene for å vurdere en ekstraordinær ORSA-prosess bør konkretiseres og i større grad

knyttes opp mot foretakets system for risikostyring, og at styret vil sikre at dette ivaretas i årets revisjon av retningslinjene.

ORSA 2022

Foretaket skal i ORSA blant annet vurdere om foretakets risikoprofil i tilstrekkelig grad fanges opp av standardberegningen av solvenskapitalkravet. Finanstilsynet skrev i foreløpig rapport at det ikke foreligger en klar oppsummering/konklusjon av vurderte avvik fra beregnet kapitalkrav.

Finanstilsynet registrerer at styret vurderer at det totale kapitalkravet er dekkende for den faktiske risikoen foretaket er eksponert mot, men Finanstilsynet stiller fortsatt spørsmål ved om det er tilstrekkelig dokumentert at standardberegningen er tilstrekkelig.

Finanstilsynet forventer at foretakets kapital- og beredskapsplan inkorporeres i vurderingene i ORSA. Finanstilsynet kunne ikke se at foretaket hadde gjort en konkret vurdering av om det etablerte kapitalmålet er tilstrekkelig. Det var uklart for Finanstilsynet om tilstrekkeligheten av foretakets beredskapsplaner var vurdert, for eksempel effekten av de ulike tiltakene på de ulike scenarioframskrivingene.

Styret viser i sitt svar til at det i ORSA eksplisitt følger at foretaket vurderer at kapitalmålet er tilstrekkelig. Finanstilsynet stiller imidlertid fortsatt spørsmål ved om vurderingen er tilstrekkelig dokumentert. Finanstilsynet tar til etterretning at styret er enig i at tilstrekkeligheten av beredskapsplanene, herunder effekten av de vesentlige tiltakene på scenarioframskrivningene, bør vurderes i ORSA-prosessen og at dette vil ivaretas i foretakets prosess i 2023.

Finanstilsynet kunne ikke se at foretaket i ORSA har vurdert usikkerhet knyttet til tekniske avsetninger. Styret viser i sitt svar til at usikkerhet knyttet til data, sentrale forutsetninger og ledelsestiltak er omtalt i rapporten, men at styret erkjenner at dette kunne vært klarere omtalt, og vil påse at dette forbedres i neste ORSA-prosess.

Finanstilsynet registrerer generelt at styret opplyser at foretaket har identifisert forbedringspotensial knyttet til ORSA-prosessen og at beregninger og analyser er et prioritert område.

Nærmere om stresstester og scenarioanalyser

Finanstilsynet registrerte at det i ORSA-rapporten er gjennomført scenarioanalyser basert på stressede kapitalmarkeder. Finanstilsynet registrerte videre at det er utarbeidet et forsikrings-scenario, men at det ikke foreligger en samlet vurdering av markedsrisiko og forsikringsrisiko. Finanstilsynet påpekte generelt at det er god praksis å forankre scenarioanalysene i definerte makrosenarioer. Finanstilsynet kunne videre ikke se at det er gjennomført en omvendt stresstest som belyser hva som skal til for å bryte kapitalkravet, men registrerte at framskrivningene i ett av scenarioene gir en solvenskapitaldekning nær 100 prosent i 2024.

Finanstilsynet registrerer fra styrets svar at styret tar Finanstilsynets vurderinger til etterretning og vil påse at dette hensyntas i ORSA-prosessene fremover.

Klimarisiko

Finanstilsynet forventer at klimarisiko er integrert i foretakenes system for risikostyring. Finanstilsynet forventer at klimarisiko dekkes i foretakenes ORSA, herunder at det utarbeides

kvalitative og kvantitative scenarioer. Finanstilsynet viser til EIOPAs "*Opinion on the supervision of the use of climate change risk scenarios in ORSA*" som gir uttrykk for tilsynsmyndighetenes forventninger til vurdering av klimarisiko på kort og lang sikt.

Finanstilsynet kunne ikke se at klimarisiko (eller bærekraftsrisiko generelt) var dekket i foretakets risikostyringssystem og vurderte at dette i liten grad var dekket i foretakets ORSA for 2021. Finanstilsynet registrerte imidlertid at det fremgår av ORSA for 2022 at foretaket har jobbet med å utarbeide et klimarisikoscenario. Finanstilsynet ba i foreløpig rapport om styrets vurdering av foretakets klimarisiko og planer for utvikling av kvalitative og kvantitative analyser.

Finanstilsynet registrerer fra styrets svar at foretakets kvalitative analyse viser at overgangsrisiko vil kunne ha store konsekvenser for foretaket på mellomlang sikt. Finanstilsynet tar til etterretning at foretaket planlegger å gjennomføre kvantitative og ytterligere kvalitative analyser i løpet av første halvår 2023.

2.1.4 Overvåking og rapportering

Overvåking av risiko

Finanstilsynet oppfattet at scenarioanalysene som legges til grunn i foretakets ORSA-prosess ikke ble oppdatert gjennom året selv om markedsforholdene endret seg. Finanstilsynet vurderer at det er god praksis at sentrale analyser i ORSA-prosessen oppdateres ved vesentlige endringer og legges til grunn i foretakets løpende risikostyring.

Finanstilsynet tar til etterretning at styret vil påse at sentrale analyser i ORSA-prosessen oppdateres ved vesentlige endringer og legges til grunn i foretakets løpende risikostyring.

Overvåking av etterlevelse

Finanstilsynet stilte i foreløpig rapport spørsmål ved om foretaket har etablert en klar metodikk for å vurdere og rapportere foretakets compliancerisiko.

Finanstilsynet tar til etterretning at foretaket skal videreutvikle metodikken for styring og kontroll av compliancerisiko, herunder tydeliggjøre rammene for å følge opp denne risikoen.

2.1.5 Uavhengig kontroll – tredjelinjefunksjoner

Internrevisjonsfunksjonen

Finanstilsynet registrerte at leder av risikostyringsfunksjonen er oppgitt å være den ansvarlige for utkontraktingen av internrevisjonsfunksjonen. Etter Finanstilsynets vurdering bør det formelle ansvaret for utkontraktingen av internrevisjonen tillegges daglig leder eller et medlem av styret.

Det følger av styrets svar at administrerende direktør har det formelle ansvaret for utkontraktingen av internrevisjonsfunksjonen og at den løpende oppfølgingen/kontaktpunktet mot internrevisjonen er lagt til leder "Stab". Finanstilsynet legger til grunn at styret sikrer at dette ikke innebærer interessekonflikter.

Det fulgte av foretakets retningslinjer at internrevisjonen, sammen med den ansvarlige for utkontraktingen av funksjonen, er ansvarlig for å utarbeide og vedlikeholde retningslinjene for

funksjonen. Finanstilsynet la til grunn at internrevisjonsfunksjonen ikke er ansvarlig for egen instruks/retningslinjer.

Det følger av styrets svar at styret er enig i at internrevisjonen ikke kan være ansvarlig for egen instruks og at ansvaret for internrevisjonens instruks ligger hos styret, som vedtar denne årlig. Finanstilsynet legger til grunn at retningslinjene er endret.

2.2 Kapitalforvaltningsområdet

2.2.1 Strategi og overordnede retningslinjer mv.

Kapitalforvaltningsstrategien

Dokumentasjon og prosess

Finanstilsynet mottok foretakets kapitalforvaltningsstrategi vedtatt av styret i februar 2022. Strategien bestod av seks dokumenter. Finanstilsynet registrerte at dokumentene til dels fremstod som saksfremlegg og interne dokumenter for avdelingen som utfører kapitalforvaltningen. Finanstilsynet påpekte generelt at styret gjennom kapitalforvaltningsstrategien bør gi klare føringer for foretakets gjennomføring av kapitalforvaltningen.

Finanstilsynet registrerer fra styrets svar at styret har vedtatt nye prinsipper for blant annet kapitalforvaltning, samt overordnede mål og risikorammer, herunder investeringsrammer. Styret opplyser at ny selskapsstrategi vil omfatte kapitalforvaltningsområdet, og at kapitalforvaltningsstrategien vil utdypes i andre styrende dokumenter. Finanstilsynet tar til etterretning at dokumentene vil besluttes av styret i fjerde kvartal 2023.

Kollektivporteføljen

Styret bør gjennom strategi og rammedokumenter sikre at foretakets investeringer oppfylles forsvarlighetsprinsippet og at kundeporteføljer forvaltes i tråd med kundenes interesser. Styret bør gjennom den etablerte rammestrukturen sikre at alle vesentlige risikoer er styrt.

Finanstilsynet registrerte at foretaket på tidspunktet for det stedlige tilsynet ikke gjennomførte ALM-analyser for å vurdere forsvarligheten av denne strategien. Finanstilsynet registrerte at foretaket selv og internrevisjonen har påpekt behovet for slike analyser og for å ha en nærmere kobling til ORSA-prosessen. Finanstilsynet registrerte fra foretakets ORSA-rapport for 2021 at det som ledd i et etablert prosjekt skulle utarbeides scenarioanalyser av aktiva-allokering for kollektivporteføljen og hvilke effekter dette har på forventet avkastning, resultat og solvens, og at analysene vil benyttes som input til foretakets kapitalforvaltningsstrategi. Finanstilsynet ba i foreløpig rapport styret redegjøre for status for dette arbeidet.

Det følger av styrets svar at foretaket gjennom det etablerte prosjektet har gjennomført analyser og drøftet strategier for kollektivporteføljene. Finanstilsynet registrerer at styret framhever at det i sine diskusjoner har lagt vekt på kundenes interesser, og konkludert med at gjeldende allokering er den beste for kundene. Finanstilsynet tar til etterretning at foretaket fortsetter analysearbeidet og at analysene vil benyttes som input i prosessen for kapitalforvaltningsstrategien.

Foretakets kollektivportefølje var oppdelt i tre underporteføljer. Finanstilsynet registrerte at i normalporteføljen (den strategiske allokeringen) for 2022 var allokeringen til eiendom og aksjer identisk for de ulike underporteføljene. Ulike egenskaper ved porteføljene som utbetalingsprofil, kundebuffer og rentegaranti, gjengis i strategidokumentet, men det var uklart for Finanstilsynet om det er definert en klar prosess hvor ulike hensyn, herunder kundehensyn, veies mot hverandre. Finanstilsynet viste også til punktet over om ALM-analyser. Finanstilsynet framhevet videre at egenskapene og balansen til forsikringsproduktene har endret seg vesentlig gjennom de siste 10 årene.

Det følger av styrets svar at foretaket har startet en vurdering av aktivaallokeringen i de ulike underporteføljene som vil inngå som grunnlag for strategien som skal fastsettes i løpet av 2023. Finanstilsynet tar til etterretning at styret framhever at strategien vil tilpasses egenskapene ved de ulike underporteføljene og ivareta kundehensyn.

Finanstilsynet vurderte på bakgrunn av mottatte strategidokumenter at styrets føringer for kapitalforvaltningen ytterligere bør konkretiseres, herunder klare strategier/retningslinjer/rammer for eiendom, klare retningslinjer/rammer for bruk av derivater og retningslinjer/rammer for aktiv risiko.

Finanstilsynet tar til etterretning at styrets prinsipper for blant annet eiendom, derivater og aktiv risiko vil tydeliggjøres.

[REDACTED] Finanstilsynet kunne ikke se at styret hadde definert en klar rebalanseringsstrategi som ga føringer for bruk av dette handlingsrommet.

Finanstilsynet tar til etterretning at foretakets styrende dokumenter vil videreutvikles slik at de gir klare retningslinjer for bruk av dette handlingsrommet.

Investeringsvalgporteføljen

Finanstilsynet oppfattet at foretakets forvaltningsstrategi for investeringsvalg beskriver dagens forvaltningspraksis, men la til grunn at gjeldende praksis ble forankret i styret før den ble gjennomført. Finanstilsynet oppfattet at viktige produktegenskaper som aldersbestemt nedvektning ikke var forankret i dette styrende dokumentet, men la til grunn at foretaket har etablert en helhetlig prosess for produktstyring og at viktige produktegenskaper er forankret i styret.

Finanstilsynet registrerer at styret bekrefter at viktige produktegenskaper er forankret i styret. Finanstilsynet tar til etterretning at styret er enig i viktigheten av at en helhetlig prosess for produktstyring blir forankret i foretakets styrende dokumenter, og at styret vil sikre at dette ivaretas.

Styret bør sikre at investeringsprofiler og investeringsuniverset for investeringsvalgprodukter velges i kundenes beste interesse. Finanstilsynet oppfattet at vesentlige endringer i investeringsprofilene som forvaltes av Sparebank 1 Forsikring vedtas av styret, men det var uklart for Finanstilsynet om dette i samme grad gjelder profiler hvor den operative kapitalforvaltningen utøves av andre. Finanstilsynet ba i foreløpig rapport styret redegjøre for forankringen i styret av investeringsprofiler hvor kapitalforvaltningen er utkontraktert.

Styret skriver i sitt svar at det ikke oppfatter profilene hvor det plasseres i et annen aktørs fond som utkontraktering. Det følger at styret anser dette som kjøp av fond, hvor foretaket varsles ved vedtektsendringer mv., og at kjøp av fondene ellers følger vanlig strategi og prosedyrer for kapitalforvaltningen. Finanstilsynet legger til grunn at alle foretakets investeringsprofiler er forankret i styret.

Styret bør fastsette klare rammer og retningslinjer for forvaltningen av investeringsprofilene. Finanstilsynet registrerte at det var etablert allokeringsrammer for ulike aktivaklasser i ulike profiler, men det var uklart for Finanstilsynet om styret har fastsatt klare regler for rebalansering. Finanstilsynet vurderte at det i liten grad var gitt overordnede føringer for sammensetningen innenfor de ulike aktivaklassene. Finanstilsynet oppfattet imidlertid at styret har fastsatt rammer/mål for forventet relativ volatilitet for aktive forvaltede investeringsprofiler forvaltet av Sparebank 1 Forsikring, men det var uklart for Finanstilsynet om styret har fastsatt slike rammer/mål for profiler som forvaltes eksternt. Finanstilsynet registrerte at foretaket i 2022 tok eiendom og unotert egenkapital (PE-fond) inn i byggeklossene som inngår i investeringsprofilene som aktivt forvaltes av Sparebank 1 Forsikring. Finanstilsynet registrerte at det i forvaltningsinstruksen var fastsatt hvor stor andel disse aktivaklassene kan utgjøre av masterporteføljene, men kunne ikke se at det var gitt retningslinjer for sammensetningen innenfor disse aktivaklassene.

Finanstilsynet registrerer fra styrets svar at styret erkjenner at rammene og retningslinjene for forvaltningen av investeringsprofilene ikke er klare nok på de områdene som Finanstilsynet påpeker, herunder regler for rebalansering og retningslinjer for sammensetningen innenfor de ulike aktivaklassene. Finanstilsynet tar til etterretning at styret vil ivareta dette i det videre arbeidet med foretakets styrende dokumenter, og påse at forvaltningen følger rammene som er satt av styret, og at dette også vil følges opp overfor forvalter.

Det bør være etablert klare retningslinjer/kriterier for valg av underliggende verdipapirfond mv. Finanstilsynet forventer at slike retningslinjer/kriterier legges til grunn uavhengig av om det er konsernintern- eller eksternt forvaltning. Foretakets kriterier for valg av underliggende verdipapirfond mv. bør legges til grunn for løpende oppfølging/evaluering av fondene. Finanstilsynet forventer at slike retningslinjer er forankret i styret. Finanstilsynet ba i foreløpig rapport styret redegjøre for foretakets retningslinjer for valg og løpende evaluering av underliggende verdipapirfond.

Det følger av styrets svar at styret gjennom kapitalforvaltningsstrategien har fastsatt retningslinjer for valg og løpende evaluering av underliggende verdipapirfond. Styret fremhever at resultater og nøkkeltall fra porteføljene overvåkes løpende og rapporteres jevnlig til styret. Finanstilsynet tar til etterretning at styret i videreutviklingen av de styrende dokumentene vil påse at retningslinjene på dette området dekker både konsernintern- og eksternt forvaltning.

Særskilte forhold relatert til kundevern

Retningslinjer for overføring av eiendeler mellom porteføljer mv.

Finanstilsynet oppfattet at foretaket i senere år har gjennomført betydelige porteføljeendringer, herunder transaksjoner mellom selskapsporteføljen og kollektivporteføljen, transaksjoner mellom underporteføljer i kollektivporteføljen og sammenslåinger av investeringsvalgprofiler. Finanstilsynet ba i foreløpig rapport styret redegjøre for hvordan det sikrer at foretakets retningslinjer etterleves, herunder kontrollfunksjonenes rolle.

Det følger av styrets svar at saker som gjelder overføring av eiendeler mellom porteføljer, blir behandlet i sentrale komitéer i foretaket før sakene blir løftet til styret til beslutning. Styret opplyser at denne typen saker blir behandlet i foretakets forvaltningsforum, som gjennomgår endringer, risiko og etterlevelse, og videre at overføring av eiendeler mellom porteføljer behandles i foretakets risiko- og compliancekomité. Styret viser til at kontrollfunksjonene er faste deltakere i disse komitéene og på denne måten orienteres og involveres, slik at disse funksjonene kan kontrollere hvorvidt foretakets retningslinjer etterleves. Finanstilsynet registrerer at eventuelle avvik vil rapporteres til styret i kontrollfunksjonenes kvartalsvise rapporter.

Finanstilsynet registrerte at det for eiendommer i kollektivporteføljen og investeringsvalgporteføljen hvert kvartal skal innhentes takster fra to uavhengige eksterne verdivurderere. Finanstilsynet oppfattet videre at det er etablert en rutine for månedlig kursfastsettelse, men det var noe uklart hvordan denne månedlige kursfastsettelsen gjennomføres. Finanstilsynet kunne ikke ut fra mottatt dokumentasjon se at det forelå tilsvarende retningslinjer for verdivurderinger av unotert egenkapital (PE-fond). I mottatt redegjørelse fulgte det imidlertid at foretaket vil legge til grunn den kvartalsvis rapporteringen fra PE-fondene og kreve hyppigere estimer ved større hendelser knyttet til markedet generelt eller spesifikt for fondet. Finanstilsynet har generelt merket seg at det i 2022 har vært betydelig forskjeller i markedsutviklingen for likvide aksjer og rapportert verdiutvikling på PE-fond. Finanstilsynet ba i foreløpig rapport styret redegjøre for hvordan styret sikrer forsvarlig daglig verdivurdering av illikvide eiendeler i foretakets investeringsvalgprofiler.

Det følger av styrets svar at styret mener at forsvarlig daglig verdivurdering sikres gjennom de etablerte retningslinjene hvor verdiene oppdateres gjennom kvartalsvise eksterne verdsettelse. Styret opplyser at den månedlige kursfastsettelsen av det interne eiendomsfondet gjennomføres ved at endringer i det samlede regnskapsresultatet fra eiendomsselskapene blir tillagt andelsverdien. Styret opplyser videre at foretaket har utarbeidet retningslinjer for verdivurdering av private equity i tråd med føringer gitt av styret. Etter styrets oppfatning er omfanget av illikvide eiendeler på et relativt begrenset nivå i investeringsvalgporteføljene, og styret vurderer total sett at likviditeten i investeringsvalgprofilene er forsvarlig. Finanstilsynet legger til grunn at styret løpende sikrer forsvarlig daglig verdivurdering.

Finanstilsynet registrerte fra foretakets retningslinjer at vesentlige endringer av eksisterende investeringsvalg, for eksempel endret underliggende forvaltningsstrategi, krever positiv aksept fra de kundene det gjelder. Finanstilsynet viste til endringene ved å inkludere eiendom i masterporteføljen for renter, ved å inkludere PE-fond i masterporteføljen for aksjer og redusere valutasikringsgraden som Finanstilsynet oppfattet at foretaket tidligere hadde økt med bakgrunn i at høy sikringsgrad reflekterte kundenes ønske. Finanstilsynet ba i foreløpig rapport styret redegjøre for hvordan kundene informeres ved vesentlige endringer i foretakets forvaltning av investeringsprofilene.

Det følger av styrets svar at styret har vurdert at innføring av inntil fem prosent eiendom i masterporteføljen for renter og inntil 2,5 prosent PE i masterporteføljen for aksjer, ikke er en vesentlig endring som krever positiv aksept fra kundene. Styret viser til at det av innskuddspensjonsloven § 2-7 følger at medlemmene får opptak i pensjonsordningen og gjennom medlemstiden skal gis tilstrekkelig informasjon slik at de kan foreta velfunderte

investeringsvalg. Styret opplyser at for å ivareta denne bestemmelsen, har foretaket informert kunder og medlemmer i kollektive avtaler om endringene på foretakets nettsider, i kundeportaler og i kontoutskrifter. Styret opplyser videre at distributører er informert digitalt og i fysiske møter, og at endringene videre har medført oppdatering av blant annet forsikringsvilkår, produktark, tilbudsmaler, innmeldingsbrev, ansattbrosjyrer og i forbindelse med avkastningsinformasjon og pensjonsprognoser. Finanstilsynet tar styrets redegjørelse til etterretning.

Det bør være etablert klare prosedyrer for godkjennelse av nye/endrede investeringsaktiviteter. Finanstilsynet registrerte at det av forvaltningsinstruksen fulgte en slik prosedyre hvor det oppgis hvem som skal involveres før endringen legges frem for styret til beslutning. Finanstilsynet kunne imidlertid ikke se at det ble stilt konkrete krav til beslutningsgrunnlaget. Finanstilsynet registrerte at compliancefunksjonen i sin rapport per 31. desember 2021 vurderte at innføring av eiendom og PE-fond i investeringsprofilene innebar en produktendring og at foretaket ikke hadde fulgt sin definerte beslutningsprosess, herunder ikke tydelig viste hvordan de innførte endringene påvirket kundenes interesser.

Det følger av styrets svar at compliancefunksjonens vurdering ble fulgt opp i styremøtet i mars 2022. Finanstilsynet registrerer at foretaket etter dette har startet en revisjon av produktutviklingsprosessen med tilhørende retningslinjer og andre styrende dokumenter, og at investeringsaktivitetene vil inngå i dette.

Styring av likviditetsrisiko mv.

Likviditetsrisiko knyttet til derivater mv.

Markedsuroen i 2020 medførte betydelige endringer i markedskurser og den historiske svekkelsen i den norske kronen medførte betydelig økning i krav om sikkerhet for inngåtte valutaderivater. Finanstilsynet ba styret redegjøre nærmere for effekten av økte sikkerhets-/ marginkrav direkte for Sparebank 1 Forsikring og for underliggende verdipapirfond, og om markedshendelsene i 2020 kunne håndteres innenfor foretakets etablerte system for likviditetsstyring. Finanstilsynet la til grunn at foretaket har evaluert sin likviditetsstrategi, herunder beredskapsplanen for likviditet, i lys av erfaringene fra 2020 og ba styret redegjøre for eventuelle endringer i foretakets likviditetsstyring.

Det følger av styrets svar at kronekursfallet i 2020 medførte et betydelig behov for sikkerhetstillelse til foretakets derivatmotparter, i all hovedsak knyttet til valutasikring av utenlandske aksjer i investeringsvalgporteføljen. Styret opplyser at foretakets samlede likviditetsbeholdning var dekkende, men at foretakets buffer for likviditet i en periode var i brudd med den interne rammen. Finanstilsynet tar styrets redegjørelse for endringer i foretakets likviditetsstyring til etterretning og registrerer at styret vurderer at foretakets likviditetsstyring og likviditetsstrategi totalt sett er dekkende for foretakets virksomhet og risikoeksponering.

Avtaler om sikkerhet knyttet OTC-derivatkontrakter – systemrisiko

Det europeiske systemrisikorådet (ESRB) har anbefalt at finansielle og ikke-finansielle motparter som inngår OTC-derivatkontrakter som ikke er gjenstand for clearing gjennom en sentral motpart, bør påse at risikostyringsmodellen ikke resulterer i plutselige og signifikante endringer i bilaterale marginkrav, eller krav til kvaliteten av sikkerheten når det finner sted nedgradering i kredittrating. Finanstilsynet ba foretaket om å vurdere sin etablerte risikostyringsmodell opp mot ESRBs anbefaling.

Det følger av styrets svar at det er fastsatt en nedre ramme for kredittrating for derivatmotparter for å redusere foretakets risiko i forbindelse med derivatkontrakter, men at foretakets avtaler ikke inneholder bestemmelser knyttet til sikkerhetsstillelse som hensyntar kredittrating, og at marginkrav derfor ikke vil bli påvirket av en eventuell nedgradering. Finanstilsynet tar til etterretning at styret derfor vurderer at sannsynligheten for plutselige og signifikante endringer i bilaterale marginkrav som lav og at håndteringen av OTC-derivatkontrakter anses som tilfredsstillende.

2.2.2 Overvåking og rapportering

Overvåking av etterlevelse

Finanstilsynet oppfattet at risikorapporten som kvartalsvis utarbeides av risikostyringsfunksjonen i samarbeid med aktuar- og compliancefunksjonen dekket etterlevelse av retningslinjer og rammer i forvaltningen av selskapsporteføljen og kollektivporteføljen. Det var imidlertid uklart for Finanstilsynet hvordan etterlevelse knyttet til etablerte rammer og retningslinjer for investeringsvalgporteføljen rapporteres til styret.

Finanstilsynet registrerer at styret opplyser at risikorapporten per 31. desember 2022 dekket etterlevelse av etablerte rammer og retningslinjer for investeringsvalgporteføljen. Finanstilsynet tar til etterretning at styret vil påse at etterlevelse knyttet til disse rammene også blir rapportert fremover.

2.3 Forsikringsområdet

2.3.1 Strategi og overordnede retningslinjer

Strategidokumenter mv.

Finanstilsynet forventer at det foreligger en forsikringsstrategi som fungerer som et styringsverktøy for styret. Strategien bør klart etablere styrets risikotoleranse og inneholde et rammeverk for forsikringsrisiko med angivelse av risikorammer for de ulike forsikringsrisikoene. Forsikringsstrategien bør identifisere aktuelle forsikringsrisikoer, fastsette hvordan disse skal styres og måles samt hvordan utvikling av de ulike risikoer skal rapporteres til styret. Det bør gis klare føringer og retningslinjer for de tiltak som skal gjennomføres når rammene overskrides eller strategidokumentets øvrige retningslinjer fravikes.

Det var uklart for Finanstilsynet om foretakets strategidokument var et styringsverktøy for styret, men Finanstilsynet registrerte under tilsynet at dokumentet var under revidering. Etter Finanstilsynets vurdering bør alle vesentlige deler av det forsikringstekniske beregningsgrunnlaget for de ulike forsikringsproduktene inkluderes i forsikringsstrategien. Dette gjelder både premier og avsetninger. De aktuelle forsikringsrisikoene og tilhørende rammer bør være tydelig definert og målbare slik at styret sikrer entydig forståelse av strategien og effektiv rapportering tilbake til styret. Finanstilsynet ba styret redegjøre for status for revidering av strategidokumentet.

Styret viser i sitt svar til at det i 2023 har vedtatt et revidert rammeverk hvor styret har fastsatt prinsipper for foretakets styring av forsikringsrisiko, samt overordnede mål og risikorammer. Hensikten med rammeverket er å tydeliggjøre styrets prinsipper for virksomheten, og legge til rette for oppfølging av etterlevelsen. Finanstilsynet registrerer at rammeverket fortsatt er under utvikling, men tar til etterretning at det tas sikte på at rammeverket er ferdigstilt i løpet av fjerde kvartal 2023.

2.3.2 Øvrige forhold tilknyttet forsikringsområdet

Pristariffer mv.

Forsikringsvirksomhetsloven har klare regler for utforming av pristariffer. Dette innebærer blant annet at foretaket skal sørge for at premier vil stå i rimelig forhold til den risiko som overtas og de tjenester som ytes, og krav om at det ikke vil skje urimelig forskjellsbehandling mellom produkter, produktkombinasjoner eller kundegrupper. Finanstilsynet legger til grunn at pensjonsinnretningene benytter en pristariff som er i tråd med lovens krav og følger sine pristariffer ved prisfastsettelse. Konkrete forskjeller i risiko knyttet til person kan vektlegges ved prissetting, men formålet bak regelverket vil ikke oppnås dersom pristariffene baseres på et spillerom for foretakene i prissettingen hvor forhandling med kunden blir endelig avgjørende for beregningen av premien. Foretaket skal fastsette sine priser basert på objektive kriterier, og uten noen form for forhandlinger utenfor pristariffens rammer. Premien skal beregnes for ett år av gangen. En prisfastsettelse basert på forventede negative marginer, vil ikke oppfylle lovens krav.

Livsforsikringsforetakene sender årlig forsikringsteknisk rapport til Finanstilsynet. Fra foretakets rapportering har Finanstilsynet merket seg at risikoresultatene for uførerisiko tilknyttet innskuddspensjonsordninger er negative for alle år fra 2017. Finanstilsynet stilte spørsmål ved om premiene har stått i rimelig forhold til den risiko som er overtatt. Ved negative resultater over flere år forventer Finanstilsynet at foretakene foretar analyser av de enkelte elementer i pristariffene. Finanstilsynet registrerte at foretaket utarbeidet en ny pristariff for uførerisiko tilknyttet innskuddspensjonsordninger i 2021. [REDACTED]

Finanstilsynet registrerer at styret i sitt svar bekrefter at foretakets pristariffer er utformet i henhold til kravene i forsikringsvirksomhetsloven, og at prisfastsettelsen ikke er gjenstand for forhandlinger utenfor pristariffens rammer. Finanstilsynet registrerer fra styrets svar at prisfastsettelsen baseres på objektive kriterier foretaket har meldt, og som sikrer at det ikke vil skje urimelig forskjellsbehandling mellom produkter, produktkombinasjoner eller kundegrupper.

Styret bekrefter at risikoresultatene for uførerisiko tilknyttet innskuddspensjonsordninger var negative i 2017 og påfølgende år, men viser til at ny tariff fra 2018 har gitt en positiv trend i risikoresultatene med en ytterligere forbedring med ny pristariff i 2021. Styret viser til at det vil ta tid mellom hver gang det gjøres endringer i pristariffer som følge av foretakets begrensede bestand på uføreproduktet. Styret opplyser at risikoresultatet for uførerisiko i 2022 var positivt. Finanstilsynet tar styrets redegjørelse til etterretning.

Ved beregning av premier skal foretaket benytte de til enhver tid gjeldende pristariffer. I meldingen om ny pristariff fremkommer det at for kunder der foretaket får inn informasjon som kan gjøre risikovurderingen bedre så vil dette bli vektlagt ved prising. Det gis i meldingen ingen ytterligere informasjon om hvordan foretaket benytter informasjonen som kan gjøre risikovurderingen bedre. I dokumentasjonen til stedlig tilsyn framkom det imidlertid at foretaket har etablert retningslinjer for særskilt vurdering av pris for uførerisiko. For større kunder skal Pris- og prosesskomitee beslutte pris for uførerisiko innenfor rammen retningslinjene gir og i tråd med mandatet for komiteen.

Finanstilsynet påpekte på generelt grunnlag at prisfastsettelse etter særskilt vurdering kun skal skje unntaksvis. Det skal foreligge objektive kriterier for når særskilte vurderinger skal legges til grunn.

Finanstilsynet påpekte videre at kravene til en pristariff og kravet til å følge pristariffen like fullt gjelder ved særskilt vurdering av risiko. Det betyr blant annet at den særskilte vurderingen skal baseres på et på forhånd definert formelverk for beregning av risiko knyttet til person som sikrer at premiene vil stå i rimelig forhold til den risiko som overtas og at det ikke skjer urimelig forskjellsbehandling mellom kundegrupper. Finanstilsynet stilte spørsmål ved om retningslinjene for særskilt vurdering og mandatet for Pris- og prosesskomiteen er utformet slik at vurderingene foregår innenfor predefinerte metoder som sikrer at premiene vil stå i rimelig forhold til den risiko som overtas og at det ikke skjer urimelig forskjellsbehandling mellom kundegrupper.

Styret bekrefter i sitt svar at prisfastsettelse etter særskilt vurdering kun skjer unntaksvis og basert på nærmere fastsatte kriterier. Foretaket vil videreutvikle formelverket for særskilt vurdering, og formelverket vil inkluderes i produktmelding til Finanstilsynet. Styret vil påse at retningslinjene for særskilt vurdering og mandatet for Pris- og prosesskomiteen tydeliggjøres i henhold til Finanstilsynets påpekninger, for å sikre at vurderingene er innenfor rammene av disse. Styret vil også påse at det gjøres kontroller av komitéens vurderinger. Finanstilsynet tar styrets redegjørelse til etterretning.

For selvvalgt egen pensjonskonto og pensjonskapitalbevis er det betydelig prisforskjell mellom ordinære medlemmer og LO-medlemmer. Finanstilsynet stilte spørsmål ved om denne prisforskjellen sikrer at prisen står i rimelig forhold til de tjenester som ytes og om prisforskjellene medfører urimelig forskjellsbehandling mellom kundegrupper.

Styret viser i sitt svar til at det er dokumenterte begrunnelser for prisforskjellene. Styret anser LO som et eget, identifiserbart marked. Styret viser til at prisene innenfor dette markedet er generelle, og gruppebeskrivelsen som ligger til grunn for prisfordelen følger objektive kjennetegn. Styret argumenterer for at det ikke er rom for prisdifferensiering mellom kundegrupper som inngår i det aktuelle markedet. Styret anser at en slik markedsorientert tilnærming ved utforming av pristariffen er i samsvar med forsikringsvirksomhetsloven § 3-3. Etter Finanstilsynets vurdering vil ikke en slik markedsorientert tilnærming ved utforming av pristariffen være i samsvar med forsikringsvirksomhetsloven.

Styret påpeker videre at salget av produktet til LO-medlemmer blir enklere og mer kostnadseffektivt for foretaket, i tillegg til at kundeforholdene har lengre varighet. Finanstilsynet har forståelse for at kostnadene for foretaket blir lavere for LO-medlemmer enn for øvrige kunder, men stiller fremdeles spørsmål ved om dette i seg selv kan forklare den store prisforskjellen mellom LO-medlemmer og øvrige kunder uten at det innebærer forskjellsbehandling mellom disse kundegruppene. Spesielt gjelder dette for pensjonskapitalbevis. [REDACTED]

Opplevelsesrisiko (levealdersrisiko)

Foretaket er eksponert mot forsikringsrisiko både dersom premier ikke reflekterer den risiko foretaket overtar og dersom avsetninger ikke er tilstrekkelige til å møte fremtidige forpliktelser. Fra foretakets forsikringstekniske rapport framkommer risikoresultat splittet på dødsrisiko og opplevelsesrisiko for fripolisepor porteføljen og ytelsespensjonsordningene (ordninger som benytter K2013 som forsikringsteknisk beregningsgrunnlag). Rapporterte tall fra 2017 til 2021 viser at summen av risikoresultatene for dødsrisiko over perioden er positiv, mens summen av

opplevelsesresultatene over perioden er negativ. I sum er risikoresultatene for døds- og opplevelsesrisiko svakt negative.

Finanstilsynet tar til etterretning styrets svar om at foretaket løpende overvåker risikoresultat for dødsrisiko og opplevelsesrisiko for fripoliseporteføljen og ytelsespensjonsporteføljen, og at foretaket følger Finans Norges analyser på området. Finanstilsynet minner samtidig om at rapportering, etter fastsatte rammer i forsikringsstrategien, bør sikre at styret involveres i slik overvåkning.

Ajourhold av medlemsbestand (IT-systemer)

Finanstilsynet registrerte at foretaket har som mål at administrasjon og ajourhold av medlemsbestanden skal skje digitalt, enten ved at kunden selv utfører oppdatering av bestanden eller ved automatisk oppdatering gjennom integrasjon med tilgjengelige datakilder. Digitaliserte prosesser stiller nye krav til kontroll av medlemsbestanden. Finanstilsynet ba foretaket redegjøre for sine kontroller av ajourholdet av medlemsbestanden for de ulike delene av forsikringsporteføljen.

Styret viser i sin redegjørelse blant annet til at foretaket har gjennomført flere kontroller av medlemsbestanden for å avdekke manglende oppdatering av lønn og stillingsprosent, og at foretaket er bevisst viktigheten av ajourhold av medlemsbestanden. Finanstilsynet tar styrets redegjørelse til etterretning.

Finanstilsynet kunne ikke ut fra den mottatte dokumentasjonen se hvordan foretaket eventuelt rapporterer om ajourhold av medlemsbestanden til styret og hvordan foretakets risikostyringssystem er innrettet for å følge opp eventuelle etterslep i ajourholdet.

Styret viser i sitt svar til at det ikke har behandlet egen sak om ajourhold av medlemsbestanden, men at temaet likevel er omtalt og behandlet gjennom andre saker, deriblant daglig leders orientering i styremøter. Finanstilsynet registrerer at styret vil påse at eventuelt manglende ajourhold av medlemsbestanden blir rapportert. Finanstilsynet bemerker at foretakets risikostyringssystem bør innrettes for å følge opp eventuelle etterslep i ajourholdet, og at styret jevnlig bør motta rapporter om status for ajourhold.

2.4 Tekniske avsetninger og kapitalkrav

2.4.1 Validering

På tidspunktet for tilsynet var det Finanstilsynets inntrykk at aktuarfunksjonens validering i hovedsak var basert på analyser som ble foretatt i forbindelse med fastsettelse av forutsetningene. Finanstilsynet antok at den nye organiseringen av kontrollfunksjonene innebærer at aktuarfunksjonen utfører egne uavhengige analyser som kommer i tillegg til analysene som gjøres ved fastsettelsen av forutsetningene. Det var uklart for Finanstilsynet om aktuarfunksjonen i tilstrekkelig grad har utfordret sentrale forutsetninger i sin validering, som f.eks. kostnadsforutsetningene omtalt nedenfor.

I foretakets beregning av tekniske avsetninger er det foretatt enkelte vesentlige forenklinger. Bruk av slike forenklinger stiller krav til validering. Foretaket må løpende validere at modellene er velegnet og at forenklingene gir tilstrekkelig gode approksimasjoner under endrede markedsforhold eller ved endringer i risiko som må anses som vesentlige.

Det følger av styrets svar at styret er enig i at aktuarfunksjonens ansvarsområde blant annet er å utfordre sentrale forutsetninger i sin validering. Styret vurderer at ny organisering av kontrollfunksjonene vil bidra til tydeligere ansvarsfordeling og bedre dokumentasjon. Styret opplyser at aktuarfunksjonen planlegger å utføre analyser basert på en risikobasert behovsvurdering. Finanstilsynet legger til grunn at foretaket løpende validerer at modellene er velegnet og at forenklingene gir tilstrekkelig gode approksimasjoner under endrede markedsforhold eller ved endringer i risiko som må anses som vesentlige.

2.4.2 Overordnet om dokumentasjon og prosess for solvensberegninger

Generelt om dokumentasjonen

Finanstilsynet observerte at deler av dokumentasjonen ikke inneholder de konkrete parameterne som benyttes, og at disse er gjengitt kun i underliggende regneark. Finanstilsynet stilte spørsmål ved om dokumentasjonen er tilstrekkelig tilgjengelig og oversiktlig for interessenter som ikke er direkte involvert i beregningen av tekniske avsetninger. Det bør være en omfattende begrunnelse for de mest sentrale forutsetningene, herunder sensitivitetsanalyser med alternative forutsetninger. Finanstilsynet forstod det videre slik at dokumentasjonen oppdateres i etterkant av beregningene ved årsskiftet, og stilte spørsmål om det er mer hensiktsmessig å oppdatere dokumentasjonen før beregningene foretas, da dette kan bidra til å avdekke eventuelle uklarheter om hvilke forutsetninger som skal benyttes.

Styret viser i sitt svar til at det har fokus på dokumentasjon knyttet til solvensberegninger. Styret har opplevd at mottatt dokumentasjon om sentrale forutsetninger har vært tilstrekkelig tilgjengelig og oversiktlig, og har ikke vært i tvil om hvilke forutsetninger som har vært viktige. Ifølge styret har begrunnelsene for de mest sentrale forutsetningene vært tilstrekkelige. Styret opplyser videre at dokumentasjon som oppdateres i etterkant av beregningene gjelder ferdigstillelse av intern dokumentasjon av forutsetninger som vurderes å ikke være sentrale. Finanstilsynet tar styrets svar til etterretning, men vil påpeke at sensitivitetsanalyser kan bidra til en klarere begrunnelse for hvilke forutsetninger som er viktige.

Prosess for solvensberegninger

Foretaket har erfart betydelige endringer i solvenskapitaldekning som følge av endringer i forutsetninger. Under det stedlige tilsynet ble det opplyst at prosessen med fastsettelse av forutsetninger som skal benyttes ved årsskiftet foregår fram til utgangen av januar. Dette gir liten tid til gjennomføring og kvalitetssikring av beregningene, og analyser av årsakene til endringer foretas i stor grad etter at beregningene er foretatt og rapportert. Etter Finanstilsynets vurdering vil det være mer hensiktsmessig å analysere effekter av endringer i forutsetninger som ledd i prosessen med fastsettelse av forutsetningene. Dersom slike analyser skulle vise uventede effekter, kan svakheter i metoder og forutsetninger avdekkes og korrigeres før nye forutsetninger tas i bruk. Finanstilsynet registrerte videre at for solvensberegningen per 31. desember 2021 beskrives en ressursituasjon som påvirker både vurdering av forutsetninger, beregningsmodell, datakontroll og beregningsprosessen.

Finanstilsynet registrerer fra styrets svar at styret er opptatt av robuste prosesser, også på solvensområdet, og finner det mest hensiktsmessig at dialog om sentrale forutsetninger finner sted i god tid før de innføres. Prosessen med vurdering av forutsetninger har de siste årene strukket seg til utgangen av januar. Styret viser til at foretaket har iverksatt tiltak for å bedre ressursituasjonen knyttet til solvensberegningene. Finanstilsynet tar til etterretning at foretaket tar sikte på at

vurdering av forutsetninger i mest mulig grad legges til andre halvår slik at analyse av effekter av endringer i forutsetninger gjøres i god tid før gjennomføring av årlig beregning.

2.4.3 Forutsetninger

Forutsetninger om fortjeneste tilknyttet innskuddspensjonsordninger, pensjonskapitalbevis mv.

Finanstilsynet har mottatt tilleggsinformasjon om tekniske avsetninger fra livsforsikringsforetakene per 31. desember 2021. Av tilleggsinformasjonen fremkommer det at samlede fortjenestemarginer for innskuddspensjonsordninger for Sparebank 1 Forsikring er redusert fra tilsvarende undersøkelse per 31. desember 2019. Ut fra produkt- og tariffmeldinger om innskuddspensjonsordninger og pensjonskapitalbevis gjennom implementeringen av egen pensjonskonto forventet Finanstilsynet en reduksjon i disse fortjenestemarginene. Fra vurderinger av foretakets pristariff forventet imidlertid Finanstilsynet enda lavere fortjenestemarginer samlet for innskuddspensjonsordningene og pensjonskapitalbevisene. [REDACTED]

[REDACTED] tilleggsinformasjonen er det ikke gitt informasjon om prinsipper for fortjenestemarginer eller antagelser om avgang for disse produktene. Finanstilsynet ba om å få oversendt siste versjon av dokumentasjonen for innskuddspensjonsordninger, selvvalgt egen pensjonskonto og pensjonskapitalbevis. Finanstilsynet ba om at dokumentasjonen inkluderer forutsetninger om fortjenestemarginer og avgang også for de delene av forsikringsbestanden som er LO-medlemmer (se punkt 2.3.2 om pristariffer mv.).

Etter gjennomgang av dokumentasjonen fremstår det for Finanstilsynet som at det er gjort enkelte endringer i avgangsforutsetninger og forutsetninger om gebyrer i 2022-beregningene. Det er uklart hvilken effekt endringer i forutsetninger om gebyrer har hatt på solvenskapitaldekningen. [REDACTED]

[REDACTED] Finanstilsynet legger til grunn at foretaket gjør nye vurderinger av forutsetningene om avgang og fremtidig fortjeneste.

Dødelighetsforutsetninger mv.

Foretaket har en ikke ubetydelig portefølje av individuelle rente- og pensjonsforpliktelser med garanti (produkter med overskuddsregler etter 1988-loven). Dette er modne produkter, og Finanstilsynet antar at opplevelsesrisiko vil være den dominerende biometriske risikoen frem til forpliktelsene er endelig utbetalt. Fra forsikringsteknisk rapport har Finanstilsynet merket seg at opplevelsesresultatene for individuelle rente- og pensjonsforpliktelser de siste årene har vært kraftig negative. Beregnede omkostninger har samtidig vært lavere enn faktiske omkostninger, som kan tyde på en forventning om negative administrasjonsresultater fremover i tid. I tillegg er garantert avkastning tilknyttet produktene høy. Finanstilsynet ba foretaket redegjøre for hvordan dødelighetsforutsetningene i beste estimat er fastsatt for disse produktene, og hvordan forutsetningene tar hensyn til eventuelle seleksjonseffekter i forbindelse med produktavviklingen.

Styret viser i sitt svar til at opplevelsesresultatene for individuelle rente- og pensjonsforpliktelser i forsikringstekniskrapport kommer fra flere produkter; produktene individuell rente - og pensjonsforsikring etter 1988-loven, individuell rente og pensjon med investeringsvalg samt individuell rente og pensjon etter 2008. Styret opplyser videre at i solvensberegningene er dødelighetsforutsetningene for individuell rente- og pensjonsforsikring etter 1988-loven, samt individuell rente- og pensjon etter 2008, fastsatt basert på erfaringer for produktets

samlede erstatningsprosent siste 5 år (dvs. død, opplevelse, uførhet og reaktivering), og at forutsetningene sist ble oppdatert for beregningen per 31. desember 2020. Styret viser til at foretaket løpende vurderer hvordan dødelighetsforutsetninger mv. skal modelleres ut ifra en risikobasert tankegang. Ettersom porteføljen fortsatt er av betydelig størrelse legger Finanstilsynet til grunn at forutsetningene jevnlig vurderes og at foretaket tar hensyn til eventuelle seleksjonseffekter i forbindelse med produktavviklingen i de biometriske forutsetningene.

Kostnader innarbeidet i beste estimat

Foretaket fordeler administrative kostnader ut på de ulike kontraktene basert på ABC-analyse. I utgangspunktet blir lederne for hvert kostnadssted bedt om å anslå andel av kostnader fordelt på ny forretning, eksisterende forretning og prosjekter. Deretter distribueres kostnadene på produktnivå for å fastsette kostnadsforutsetningene som innarbeides i beste estimat. Etter Finanstilsynets forståelse inkluderer prosessen for å fastsette kostnadene i beste estimat vesentlige skjønnsmessige vurderinger, og det er krevende å sikre at kostnadene innenfor kontraktens grense er konsistente på tvers av ulike kontrakter. Finanstilsynet ba styret redegjøre for hvordan det sikrer rimelige forutsetninger for kostnader innenfor kontraktens grense.

Av styrets svar fremgår det at styret er oppmerksom på at kostnader innarbeidet i beste estimat har en vesentlig effekt på foretakets solvenskapitaldekning, og at fastsettelse av kostnader innarbeidet i beste estimat er gjort etter analyser og vurderinger. Styret sikrer derfor at disse kostnadsforutsetninger baserer seg på årlig oppdatering av selskapets ABC-analyse. Styret viser videre til at foretakets valgte revisor har revidert ABC-analysene løpende, senest i 2022, og har rapportert sine funn og anbefalinger til styret. Finanstilsynet tar styrets redegjørelse for hvordan det sikrer rimelige forutsetninger for kostnader til etterretning. Finanstilsynet registrerer at styret vurderer at det anvendes rimelige forutsetninger for kostnader innenfor kontraktens grense. Finanstilsynet registrerer samtidig fra informasjonen gitt i vedlegg til styrets svar at andelen kostnader som er allokert til eksisterende forretning er økt i forutsetningene som ble benyttet i beregningene per 31. desember 2022.

2.4.4 Modellering av økonomiske scenarioer

Økonomisk scenariogenerator (ESG)

Foretakets kvalitetssikring av den økonomiske modelleringen bør omfatte både vurdering av forutsetninger, modeller og de aktuelle simuleringsbanene. Ved vurdering av simuleringsbanene bør det sikres at simuleringene av de ulike aktivaklassene, inkludert risikofri rente, har de egenskapene foretaket legger til grunn. Dette omfatter bl.a. margingaletester, test av volatiliteter og korrelasjoner. Fra dokumentasjonen var det uklart for Finanstilsynet hvordan foretaket foretar sin kvalitetssikring av ESG. Det er god praksis å vurdere kvaliteten i en kalibrerings- og valideringsrapport. Foretaket bør ha retningslinjer for minstekrav til kvalitet og tilpasning av modellene til den aktuelle markedssituasjonen.

I styrets svar vises det til at det er foretatt kvalitetssikring av de årlige beregningene, hvor det har blitt testet at implisitt volatilitet fra simuleringene treffer input-verdiene for volatilitet og at kalibreringen av rentemodellen virker rimelig i forhold til markedsdata. Styret viser til at foretaket har ytterligere systematisert disse testene og er i ferd med å etablere en kalibrerings- og valideringsrapport av ESG, som blant annet omfatter martingaletester, test av volatiliteter og korrelasjoner. Finanstilsynet tar til etterretning at styret vil sikre at foretaket etablerer skriftlige

retningslinjer for minstekrav til kvalitet og tilpasning av modellene til den aktuelle markedssituasjonen.

Modellering av obligasjoner som vurderes til amortisert kost

Investeringer i obligasjoner, utlån og fordringer som vurderes til amortisert kost utgjør en betydelig andel av kollektivporteføljen. Disse investeringene modelleres uten volatilitet, slik at risikoen for faktiske kreditttap ikke fanges opp av modellen. Avkastningen forutsettes dermed å være lik den bokførte avkastningen uten noen justering for risikopremien knyttet til kreditt risiko. Dette overvurderer fremtidig avkastning og kan dermed undervurdere nivået på tekniske avsetninger. Finanstilsynet ba om styrets vurdering av i hvilken grad forutsetningen overvurderer foretakets solvens, og hvordan foretaket planlegger å innrette seg for å inkludere denne risikoen.

Finanstilsynet registrerer at foretaket vurderer modelleringen av investeringer til amortisert kost ut fra et vesentlighetsprinsipp. Styret viser til at foretakets portefølje av investeringer til amortisert kost har god kredittvurdering og lav sannsynlighet for faktiske kreditttap. Styret viser videre til at det er foretatt en kontrollberegning av å hensynta kreditt risiko på foretakets portefølje av investeringer til amortisert kost per 31. desember 2022 som viser en beskjeden solvens effekt. Styret opplyser at foretaket løpende vil overvåke modellering av investeringer til amortisert kost, og vil gjøre tilpasninger hvis effektene er vesentlige.

Styret har i sitt svar ikke tallfestet solvens effekten av kontrollberegningen det vises til. Finanstilsynet ber om å få tilsendt forutsetningene for og resultatene av denne beregningen innen utgangen av august 2023. Forenklinger som systematisk undervurderer nivået på tekniske avsetninger, kan etter Finanstilsynets vurdering ikke benyttes. Finanstilsynet forutsetter derfor at foretaket gjør en fornyet vurdering av tilpasninger som innebærer at risikoen knyttet til investeringer til amortisert kost fanges opp på en hensiktsmessig måte i solvensberegningene.

Antall modellerte scenarioer

Den økonomiske scenariogeneratoren modellerer 1000 scenarioer. Dette er et relativt lavt antall, og Finanstilsynet antok at bruk av ulike sett med scenarioer kan gi en signifikant variasjon i nivået på tekniske avsetninger. Det var uklart for Finanstilsynet i hvilken grad foretaket har vurdert størrelsen på variasjonen ved bruk av ulike sett med scenarioer, og hvilke tilpasninger som eventuelt er vurdert for å redusere en slik variasjon, herunder økning av antall scenarioer.

Styret viser i sitt svar til at problemstillingen er omtalt i aktuarfunksjonens rapport for 2021. Det ble foretatt beregninger med 10 ulike startpunkt for beregningene som viste en variasjon på om lag 4 prosentpoeng i solvenskapitaldekningen. Finanstilsynet registrerer at det er tatt i bruk en ny teknisk løsning som reduserer kjøretiden for fullstendige beregninger, men at antall simuleringer per dato ikke er økt grunnet de relativt små utslagene de ulike startpunktene hadde for resultatet. Finanstilsynet registrerer at dette i utgangspunktet vil vurderes årlig. Finanstilsynet vil bemerke at variasjonen i solvenskapitaldekning vist til ovenfor ikke er uvesentlig, og legger til grunn at foretaket vil vurdere å øke antall scenarioer eller foreta andre tiltak som reduserer variasjonen i tekniske avsetninger.

Plan for fremtidige ledelsestiltak

Fremtidige ledelsestiltak kan kun tas hensyn til i beregningene dersom de anses som realistiske i henhold til kravene i artikkel 23 i forordning (EU) 2015/35. Finanstilsynet forventer at foretakets

handlingsregler er klart forankret i foretakets styrende dokumenter. Finanstilsynet registrerte at foretaket har utarbeidet en plan for fremtidige ledelsestiltak som er vedtatt av styret, men stilte spørsmål ved om dokumentet er tilstrekkelig koordinert med og forankret i øvrige styrende dokumenter.

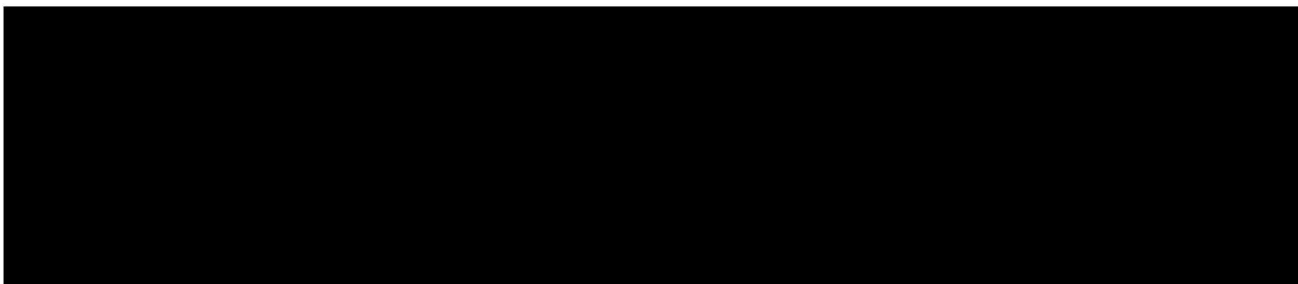
Finanstilsynet tar til etterretning at foretaket vil sikre at ledelsestiltak blir tydeligere forankret i styrende dokumenter.

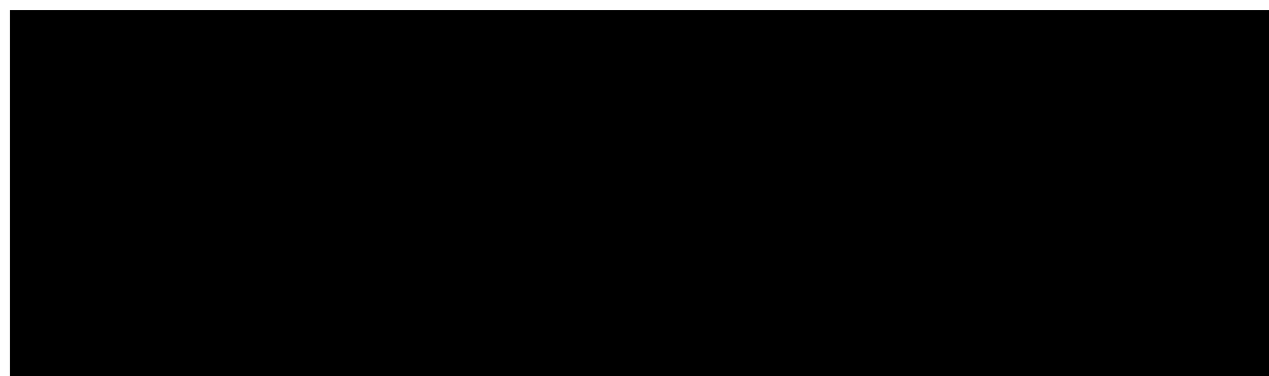
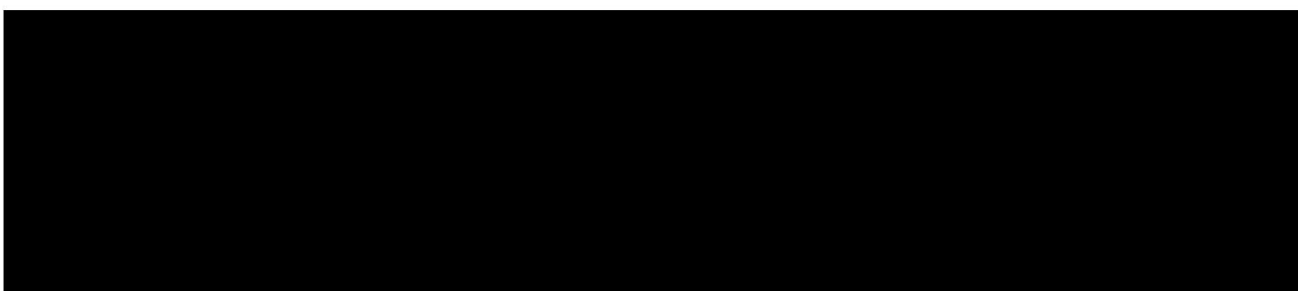
Forutsetninger for bruk av buffere ved årsavslutning

Finanstilsynet anser at beregninger av forventet oppbygging og bruk av buffere bør være scenario-avhengige, slik at de reflekterer den aktuelle situasjonen i scenarioene. En riktig scenarioavhengig beregning krever at resultatsimuleringen i tilstrekkelig grad skiller ulike kontrakter med ulik beregningsrente, ulik avkastning og ulikt nivå på tilleggsavsetninger, slik at det ikke forutsettes en mer optimal bruk av buffere enn det foretaket kan gjennomføre i praksis. Sparebank 1 Forsikring forutsetter at tilleggsavsetninger og kursreguleringsfond benyttes når avkastningen er lavere enn rentegarantien. Slik Finanstilsynet forstår det, tar disse forutsetningene ikke hensyn til de reelle utfordringene med å styre bokført avkastning, herunder at realiseringen av kursreguleringsfondet må foretas før årsresultatet er kjent. Det er derfor en risiko for at forutsetningen modellerer en mer optimal bruk av buffere enn det som i praksis er mulig.

Styret viser i sitt svar til at beregningene er scenariobasert med modellering av enkeltkontrakter, slik at resultatberegningen skiller mellom ulike kontrakter med ulik beregningsrente, ulik avkastning og ulikt nivå på tilleggsavsetninger. Styret viser til en kontrollberegning per 31. desember 2022 med styrt bokført avkastning 10 basispunkter over rentegarantien. Denne beregningen viste en beskjedne reduksjon av solvenskapitaldekningen som styret vurderer som lite vesentlig. Finanstilsynet tar til etterretning at foretaket vil overvåke modellering av avkastningskravet og vil gjøre tilpasninger hvis effektene er vesentlige. Finanstilsynet viser for øvrig til Stortingets nylige vedtak om innføring av bufferfond også for private ordninger, noe som medfører at den aktuelle problemstillingen knyttet til kursreguleringsfondet vil falle bort, samtidig som det må tas i bruk nye forutsetninger for oppbygging og bruk av det nye bufferfondet.

2.4.5 Beregning av solvenskapitalkravet

4.5 Antihvitvasking

Reelle rettighetshavere

Finanstilsynet registrerte i foreløpig rapport at det i mottatt risikovurdering framgikk at foretakets oppfølging av reelle rettighetshavere ble gjort i etterkant av avtaleinngåelse/opprettelse av kundeforholdet, og at det er risiko for at kunden ikke logger seg på portalen og legger inn denne informasjonen. Foretaket vurderte selv at det med denne løsningen ikke overholder pliktene i hvitvaskingsloven § 13 om innledende kundetiltak. Videre påpekte foretaket at det følger av hvitvaskingsloven § 21 at kundeforhold ikke skal etableres dersom kundetiltak, herunder eventuelle forsterkede kundetiltak, ikke kan gjennomføres, og vurderte at foretaket derfor utsetter seg for en risiko ved innhenting av informasjon i etterkant av kundeetableringen. Det følger av risikovurderingen at det er viktig at foretaket prioriterer en permanent digital løsning der funksjonalitet for automatisk sjekk av signaturberettiget og tilhørende legitimering, samt innhenting av informasjon om reelle rettighetshavere før avtaleinngåelse er gjennomført. Finanstilsynet ba styret redegjøre for status for dette arbeidet.

Det følger av styrets svar at foretaket i flere år hatt tilbuds- og kjøpløsning for tjenestepensjon og at disse har ivaretatt krav til innledende kundetiltak knyttet til legitimering og automatisk sjekk av signaturberettiget, samt innhenting og bekreftelse av reelle rettighetshavere før avtaleinngåelse. Styret opplyser at foretaket i en periode hadde en forenklet prosess knyttet til flytting av tjenestepensjonsavtaler som medførte at foretaket innhentet reelle rettighetshavere i etterkant av avtaleetablering, men at foretaket i august 2022 implementerte en permanent digital løsning for

innhenting av informasjon om reelle rettighetshavere, samt legitimering og automatisk sjekk av signaturberettiget før avtaleetablering, for den forenklete flytteprosessen. Det følger av styrets svar at i denne løsningen opplever i underkant av 20 prosent av nye kunder å få "time-out" på steget hvor reelle rettighetshavere skal bekreftes, og at disse kundene må bekrefte reelle rettighetshavere i etterkant av avtaleinngåelse/opprettelse av kundeforholdet.

Finanstilsynet registrerer at foretaket jobber med å forbedre løsningen, og tar til etterretning at styret forventet at denne ville være på plass i løpet av april 2023. Finanstilsynet ber om en bekreftelse på at arbeidet er utført.

Det følger av risikovurderingen at det er i overkant av [REDAKERT] bedriftskunder som er utenlandsk eid gjennom å være en del av et utenlandsk konsern, og at *“selskapet må jobbe videre med å se om det ligger et reelt eierskap bak noen av disse selskapene. Det er pt. Ikke undersøkt.”* Finanstilsynet forstod dette slik at foretaket i realiteten ikke har identifisert eller forsøkt å identifisere de reelle rettighetshaverne for sine utenlandske kunder.

Det følger av styrets svar at på tidspunktet for det stedlige tilsynet hadde ikke foretaket identifisert reelle rettighetshavere for de utenlandske kundene, men at foretaket siden det stedlige tilsynet har jobbet med å innhente reelle rettighetshavere for bedriftskunder som er utenlandsk eid gjennom å være en del av et utenlandsk konsern. Finanstilsynet registrerer at foretaket vil fortsette dette arbeidet inntil alle reelle rettighetshavere er identifisert.

Risikovurdering

Etter hvitvaskingsloven § 7 er det krav om en virksomhetsinnrettet risikovurdering. Foretaket skal identifisere og vurdere risikoen i den konkrete virksomheten, og blant annet ta i betraktning virksomhetens produkter, tjenester, type kunder/kundegrupper og geografiske forhold.

Metodikk

Finanstilsynet vurderte at mottatt risikovurdering og risikoklassifisering var mangelfull, og bar preg av å være en prosessbeskrivelse mer enn en faktisk risikovurdering der risikoene identifiseres, beskrives, vurderes og klassifiseres. De individuelle risikobeskrivelsene manglet i stor grad konkrete vurderinger. Det var videre uklart for Finanstilsynet hvilke vurderinger som ligger til grunn for foretakets risikoskala.

Det følger av styrets svar at styret erkjenner at det ikke tydelig nok framgår hvilke vurderinger som ligger til grunn for foretakets risikoskala. Finanstilsynet registrerer at foretaket vil jobbe med å tydeliggjøre dette i forbindelse med årlig risikovurdering.

Risikovurderingen skal danne grunnlaget for foretakets risikoklassifisering av kunder, med etterfølgende og tilpassede kundetiltak for det risikonivået kunden klassifiseres til. Dersom risikovurderingen ikke på en tilfredsstillende måte eller med riktig nivå identifiserer og vurderer de iboende risikoer foretaket er utsatt for, og skal ha kontroller for å redusere, vil påfølgende risikoklassifisering av kundemassen utføres på feil og/eller mangelfullt grunnlag. Dette medfører at kundemassen ikke fordeles etter korrekt risiko, som igjen medfører at for få kunder vil klassifiseres å inneha høy risiko for hvitvasking og terrorfinansiering. Som konsekvens vil ikke foretaket gjennomføre forsterkede kundetiltak for kunder med forhøyet risiko.

Det var Finanstilsynets vurdering at foretakets metodikk for gradering av risiko var mangelfull. Det var uklart hva skalaen var, hvor og når tiltak skal innføres og hvilken faktisk restrisiko foretaket var eksponert for. Finanstilsynet mente videre at foretakets metodikk der det var konkludert at foretaket ikke hadde identifiserte høyrisikobransjer i kombinasjon med at foretaket ikke hadde noen identifiserte høyrisikoprodukter, samlet vil gjøre det vanskelig å påvirke kundens risikoscore tilstrekkelig til å kunne oppnå høyt risikonivå for hvitvasking og terrorfinansiering.

Det følger av styrets svar at foretaket i sine risikoanalyser så langt ikke har identifisert forhøyet risiko for hvitvasking og terrorfinansiering knyttet til spesifikke bransjer. Styret opplyser at produktene er klassifisert innenfor nivåene "lav", "middels" og "høy" risiko. Basert på egenskapene ved produktene er de fleste produktene klassifisert med lav risiko, og ingen produkter er klassifisert med høy risiko. Pensjonssparekonto er ett av få produkter som er klassifisert med middels risiko, fordi produktet har en større fleksibilitet for innskudd og uttak som øker risikoen for hvitvasking. Finanstilsynet registrerer at foretaket vil videreutvikle risikovurderingene på dette området, herunder vurdering av risikoen for hvitvasking og terrorfinansiering innenfor spesifikke bransjer.

Finanstilsynet ber om å motta foretakets nye risikovurderinger når disse er vedtatt av styret.

Finanstilsynet ber om å motta kopi av protokollen fra styremøtet hvor Finanstilsynets tilsynsrapport blir behandlet. Kopi av tilsynsrapporten bes sendt til valgt revisor.

For Finanstilsynet

Runa Kristiane Sæther
seksjonssjef

Runar Elvsborg
senior tilsynsrådgiver

Dokumentet er godkjent elektronisk og har derfor ikke håndskrevne signaturer.